

Tanja Mlakar

**ONKRAJ
MAVRICE**

Ljubljana
2022

Ali je starost res le pešanje življenjskih moči, čas boleznin in nesmiselnega trpljenja? In dom za ostarele hiralnica, kjer le še čakaš na neizbežno smrt? Osamljen, s prgiščem lepih trenutkov in kopico nepredelanih spominov in travm. Lahko je tako. Lahko pa se odločiš drugače. In sprejmeš izziv, morda enega največjih v življenju – da se soočiš s seboj, svojimi bližnjimi, s svojo preteklostjo ... V ta izziv starosti v romanu *Onkraj mavrice* pisateljica Tanja Mlakar povede postarana zakonca Nušo in Martina. Da bi nam povedala nekaj bistvenega o staranju: je čas, ko lahko še marsikaj spremeniš, predvsem pa prevrednotiš in oplemenitiš. Ne, ne moreš spremeniti preteklosti, izgubljenih priložnosti, odnosov ... lahko pa jih sprejmeš, jim daš ime, jih pobožaš, se ob njih zjočeš ter jih nato z blagoslovom na ustih izpustiš. – In spet ali končno zadihaš.

Ostarela Nuša ne more zavrteti kolesa časa v tisti odločilni trenutek v svoji mladosti, ki je njo in njenega moža zapeljal v začaran krog preprirov, odtujevanja in slednjič ločitve. Edino njena skrivnost – spomin na (v posvojitev) oddanega in zanjo tako za vedno izgubljenega sina, ki ga Martin ni zmožel sprejeti, Nušo kot črna senca zasleduje vse življenje in se kot globok očitek možu zajeda v njun zakon. In ga nazadnje razje: Martin se umakne v samotno kočjo in prekine vse stike z družino. Toda življenje preseneča tam, kjer najmanj pričakujemo. Infarkt. Martin prvič gleda smrti v oči. – Ali pa v resnici šele sedaj začne uzirati sebe in svoje (nekoč in znova) bližnje? Je mogoče, da njegova onemoglost postane zdravi-

lo za prekinjene odnose? In dom za ostarele kraj obujanja zakona? Jima bo z »ženo« po 20 letih ločitve uspelo srečati se, izreči dolga leta neizrečeno in ... si odpustiti? Ter tako prekiniti spiralo zla, ki se kot njuna zapuščina vleče že v tretjo generacijo?

Ana Pavlek

Onkraj mavrice

»Zraka, zraka!« je sopol. Sedel je na postelji in gledal proti vratom. »Ne morem ... dihati ...« je zaječal, a ga je močna bolečina v prsih ustavila. Umrl bom, je pomislil. Zdaj bo konec. Vsega. Vseeno, takšne smrti si ni želel. Brez zraka, brez slovesa, brez ... lepe smrti. Poskusil je vstati, da bi prišel do vrat, pa ga noge niso držale. »Auu,« je spet zaječal, ko ga je močna bolečina prebodla čez prsa. Plitko je dihal, mrzel pot mu je polzel po obrazu. »Ne morem ... dihati,« je skušal zaklicati, pa je iz njegovih ust prišel le rahel šepet. Umrl bo, zdaj kmalu, ga je spreletelo. Dobro bo tako. Le ... zdaj, ta hip, bi potreboval pomoč. Sicer ga bo žgoča bolečina kmalu zadušila. »Pomagajte!« Nič. Nihče ga ne sliši, kako bi ga. Vsi že spijo, verjetno tudi nočna sestra. Ko bi le prišel do vrat in jih odprl, potem bi ga zagotovo kdo slišal. Mogoče ... mogoče bi ga slišala Nuša. Neumnost, je odkimal z glavo. Spet je poskusil vstati, tokrat so ga noge držale. Še malo in bo pri vratih, je pomislil. A še preden je dosegel kljuko, se je zgrudil in padel na tla.

*

Glasi zvok sirene je sporočal, da je pomoč prišla pravočasno. Počasi se je začel zavedati zunanjega sveta. Z roko se je prijel za prsi, huda bolečina je popustila. Lažje

je dihal. Kljub temu ga je ob vnovičnem vdihu spet zaskelelo v prsih.

»Gospod Šeme, me slišite?« je zaslišal glas. Počasi je odprl oči, tik ob obrazu je zagledal obraz mladega moža. Podoben je Davidu, ga je spreletelo.

»Kako ste? Je že kaj bolje?« je zaslišal njegovo vprašanje. Martin je komaj opazno prikimal in poskušal odgovoriti, pa je iz njegovih ust prišlo le hropenje.

»Ne naprezajte se. Dobro je,« mu je rekel in ga prijel za roko. Ni dobro, je pomislil Martin. Kdo ga je našel v sobi? Ni še umrl, je pomislil. Spet so ga rešili. Ne bi ga smeli, je neslišno zaječal. Po smrtnem boju, ko je ostal brez zraka, si je zaslužil milostno smrt. Ta trenutek bi se že lahko zbudil tam, na drugi strani. Tam, kjer ni več bolečine in strahu. Le mir in spokoj. In lepota vseh barv. Onkraj mavrice.

»Kdo me je rešil?« je komaj slišno zašepetal.

»Ne vem, gospod Šeme. Mi smo prišli na pomoč po pozivu osebja.« Nekdo mu je pomagal, vseeno kdo. Ni bilo potrebno, je pomislil. Potem, ko je že šel skozi smrtni boj, bi mu lahko prizanesli. Zazrl se je v obraz mladega moža, ki si je dal opraviti s pogledi na monitor, vmes pa mu je prijel roko in mu nekaj nataknil na prst.

»Bolničar ... prosim, ne rešujte me,« je zamrmral.

»Vse bo še dobro, ne utrujajte se,« je zaslišal njegov glas.

»Ne, ne!« je Martin odvrnil, a je vedel, da njegov šepet ni prišel do mladega moža. Zaprl je oči. Poznali so njegovo željo, je pomislil. Zapisana je bila. A očitno so nanjo pozabili. Ne bo šel spet skozi vso kalvarijo, nikaikor. Vse to je že dvakrat izkusil, tretjič ne bo več. Zdaj, ko je njegov vdih postal lažji, mu je odleglo. Ta trenutek bi rad umrl. Ko lahko diha. Spet je odprl oči. Kabina je

KO SE ZDI VSE IZGUBLJENO

V težko obdobje je posegel babičin klic. Nujno bi rada govorila z njim, mu je povedala mama.

Njena izpoved je bila dolga, občasno se je ustavila, ker so jo premagale solze. Na trenutke se je zdelo, da se je vrnila v preteklost in podoživljala težke trenutke. Nikoli ne bo pozabil tistega dne in tega, kar je tedaj izvedel. Potem, ko se je že poslovil in se odpravil domov, se je zdelo, da je spet našel upanje. Kaj vse ljudje nosijo v svojem srcu, je po tistem večkrat premišljeval. Nekje živi njegov stric, mamin brat. Verjetno na Hrvaškem. Vedel je, da mu babica nikoli ne bi zaupala velike skrivnosti, če ne bi Anja trmarila pri svoji odločitvi. Žene imajo posebno moč v sebi, je od tedaj dalje večkrat pomislil. Ker je babica nosila otroka, je lahko storila drugače, kot je obljubila dedu. On ni mogel storiti nič drugače, ker na Anjino telo ni imel nobenega vpliva. Ni pravično, je pomislil. Vsak umor otroka bi morala podpisati oba, mama in oče.

Odkar je slišal babičino skrivnost je tudi drugače gledal na mamo. Ni vedel, da sta babica in ded tako dolgo morala čakati nanjo. »Zdelo se je kot božja kazen, da je nisva dobila prej, čeprav vem, da ni bila,« je še vedno v njem odmeval babičin stavek. Božja kazen? Ni vedel, kaj bi to lahko bilo. Ni hodil v cerkev, tudi mama ne. No, včasih je že šla, je slišal zadnje čase. Ob nedeljah, ko je tja vozila babico. Le kaj bi pri vsem tem imel Bog zraven? Babica bi to vedela, nekoč jo bo vprašal.

Dokler je Anja noseča, obstaja upanje, se je tolažil. Vseeno se je nenehno spraševal, kaj je storil narobe, da se je Anja tako odločila. Rad jo je imel. Neizmerno. Ljubil jo je. Do Lune in nazaj. Vedno ji bo stal ob strani. Zagotovo. Dober oče bo svojemu otroku, mar tega res ne dojamem? Mogoče bi se morala poročiti? Misel, ki ga je obšla neke noči, se je zdela odrešilna. Naslednje jutro jo je čakal pred njenim blokom. Začudila se je, ko ga je videla stati tam.

»Anja, ljubim te. Rad bi se poročil s tabo!« so bile prve besede v tistem zgodnjem jutru. Čudno ga je gledala, potem pa odkimala z glavo.

»Kaj se ti je zgodilo? Se dobro počutiš?«

Vso svojo prihodnost je položil v njene roke, a jo je Anja zavrgla, še preden bi o njej lahko razmislila. Vedel je, da jo je presenetil, a take reakcije ni pričakoval. »Resno sem mislil. Rad te imam,« je komaj slišno zašepetal.

»Tudi jaz te imam rada. Če bom tako čutila čez nekaj let, se bom poročila s tabo. A šele takrat.« Potem je stopila na prste in ga poljubila. Še preden se je zavedel, kaj se je zgodilo, je že stekla na avtobusno postajo. On pa je gledal za njo in šele potem, ko je avtobus odpeljal, je tudi sam sedel na kolo.

»Vse zaman,« je premišljeval naslednje dni. Mogoče je tu božja kazen; babica je oddala svojega otroka, zato ga zdaj on ne more imeti. Neumnost, je zamahnil z roko. Tisti otrok je preživel, čeprav ga nihče od njihove družine ne pozna. Kaj bi rekla mama, če bi izvedela za to skrivnost? Nikoli ne bo izvedela, je pomislil. On ji tega ne bo povedal, nihče drug pa tega ne ve. Razen babice. In Anje, ko ji bo povedal. Storil bo to, se je odločil. Če bo po slišanjem še vedno vztrajala, da opravi splav, bo odnehal s svojimi prošnjami in prepričevanjem, naj tega ne

stori. »Mogoče bo potem prišla božja kazen nad naju oba,« je pomislil. Zaslužila bi si jo.

*

Vse ima svoj namen, je pomislil. Tudi Anjina pljučnica, ki je prišla v zanjo neugodnem trenutku, kot mu je rekla. Ni ji privoščil bolezi, a je s tem pridobil čas. Predvideni datum, ko naj bi se odpravila v bolnišnico, je tako odpadel. Rad bi jo obiskal doma, a ga je zavrnila.

»Zelo sem slaba, zdaj potrebujem mir,« mu je rekla po telefonu. Razumel jo je in naslednje dni je ni več nadlegoval. Kljub temu da se mu je smilila, je bil nekako vesel, da je bolezen prišla v tem času. Mogoče je to priložnost, da še enkrat premisli svojo odločitev. Mama ga je čudno gledala, ko se že dva večera ni odpravil ven.

»Je kaj narobe? Nisi šel k Anji?« ga je vprašala.

»Zbolela je. Pljučnico ima,« ji je odvrnil.

»A, tako. Ali ... ali še vedno namerava ...?« ga je potem jecljajoče vprašala. Rad bi ji rekel, da je drugače, a ni bilo tako. Mama pa ga je razumela brez besed. Ni obsojala nikogar, še več, poskušala mu je Anjino dejanje prikazati drugače.

»Mlada je še in ne ve, kaj počne,« je vzdihovala.

»Kaj pa jaz? A jaz nisem mlad? Pa se kljub temu nikoli ne bi odrekel svojemu otroku,« ji je ugovarjal.

»Vem,« je tiho odvrnila, potem pa vstala in stopila k omari.

»Pletla boš?« se je začudil, ko je na mizo prinesla volno in pletilki. Že dolgo je ni videl s pletilkami v rokah, nekoč pa ni bilo večera, ko jih ne bi imela v roki. Še zdaj se je spomnil puloverjev, ki mu jih je spletla. Rad jih je nosil, mehki so bili. A potem, ko je šel v gimnazijo, jih ni

bil več vesel. A mama tega ni vedela, le čudila se je, zakaj si je kupil nov pullover, ko jih ima vendar polno omaro. Rad bi ji rekel, da niso moderni, njegovi sošolci nosijo drugačne, pa je utihnil. »Nisem je hotel prizadeti,« je pomislil. Sčasoma je našel rešitev. Ko se je vrnil iz šole, se je preoblekel, ne da bi mama to opazila. Čeprav, to si je moral priznati, bi ga razumela, če bi ji povedal po pravi- ci. Pa tega ni storil in danes še sam ni vedel, zakaj se je tako odločil.

»Ja, pletla bom. Jopico in hlačke za dojenčka,« je tiho odvrnila in mu pokazala svetlo zeleno prejico volne. Pre- senečeno jo je pogledal.

»Dokler se ne bo Anja odpravila v bolnišnico in stori- la tisto, upanje obstaja. Zato se bom obnašala tako, kot da bo ta otročiček nekoč ta oblačila oblekel,« mu je poja- snila. Takrat je stopil k njej in jo močno objel.

»Mama, hvala, ker zaupaš, da se bo dobro končalo,« ji je rekel.

Tanja Mlakar
ONKRAJ MAVRICE

© za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2022

Izdaja: prva

Jezikovni pregled: Ana Pavlek

Grafična priprava: Stanislav Oražem

Oblikovanje naslovnice: Neža Lajevec

Izdala in založila: Družina, d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Tiskano v Sloveniji

Naklada: 350 izvodov

Ljubljana 2022

Vse informacije o knjigah založbe Družina
najdete na spletni strani: www.druzina.si, o Marijini kongregaciji pa semenisce.si/mksbd.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2

MLAKER, Tanja, 1970-

Onkraj mavrice / Tanja Mlakar. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2022

ISBN 978-961-04-0894-9

COBISS.SI-ID 97660931